

Zorgtoeleiding van jeugdigen vanuit een integraal (jeugd)team

De vraag hoe je de zorg vanuit een integraal (jeugd)team organiseert is de vertaling van de visie en de uitgangspunten die daar aan ten grondslag liggen en omvat de organisatie en inrichting van het primair proces. De uitvoering van het primair proces ligt bij de professionals die vanuit een integraal (jeugd)team hun werkzaamheden uitvoeren. De inrichting van het primair proces is dus ook het (verder) inrichten van het integrale (jeugd)team waarbij organisatie en samenwerkingsvraagstukken niet verwisseld moeten worden met de vragen van professionals en klanten.

De ambitie voor het inrichten van het primair proces in het integrale team moet er op gericht zijn dat iedere stap voor de klant transparant is en aansluit bij de behoefte(n). Dit impliceert dat het team niet primair ingericht moet zijn op de ongeveer 5 % van de kinderen in Nederland die heeft te kampen met serieuze en langdurige opgroei- en opvoed problemen (Stevens 2009), maar op de 95% waarbij het 'versterken van de opvoeding' (Stam, van Yperen 2010) centraal staat. Met andere woorden: er moet een denkkader aan ten grondslag liggen dat gericht is op vermindering van de groei van jeugdzorg (ontzorgen) en toename van de inzet van de pedagogische civil society (normaliseren).¹

Als er sprake is van langdurige opgroei- en opvoedproblemen dan hangt het ontstaan van deze problemen samen met de maatschappelijke positie van de ouders, zoals alleenstaand ouderschap, lage opleiding, armoede en niet-westerse herkomst. Als meerdere van deze factoren spelen binnen één gezin (bijvoorbeeld een laagopgeleide alleenstaande moeder met een laag inkomen), dan neemt de kans op opvoed- en opgroeioproblemen navenant toe (Zeijl 2005). Hetzelfde geldt voor de kans dat men een beroep doet op jeugdzorgvoorzieningen. (Sociaal Cultureel Planbureau, 2009, pag. 108). Het is daarom ook van belang dat het team outreachend werkt en deel uit maakt van (zorg)netwerken rond gezinnen of dit zorgnetwerk vormt.

Tenslotte moet het team niet ingericht worden op het ondervangen van risico's (dat is versterkt door recente excessen); de vraag is namelijk of deze volledig kunnen worden uitgebannen:

---

¹ RMO 2011

“Schrijnende gevallen van kinderverwaarlozing en incidenten waarbij de jeugdzorg niet in staat was om de juiste hulp te bieden, creëerden de roep om eerder en effectiever in te grijpen. Veel van het landelijk en gemeentelijk jeugdbeleid is gebaseerd op de angst voor het optreden van (deze) incidenten. Het resulteert in het steeds vroeger en sneller signaleren van risico's en problemen. Het staat symbool voor een dieperliggend probleem, namelijk dat te veel gewone problemen zijn verworpen tot grootschalige zorgproblemen. Hier ligt de relatie met de gebrekkige pedagogische context. Gezinnen zijn op zichzelf aangewezen en lossen problemen ofwel zelf op, of ze schakelen vroeg of laat professionele hulpverlening in. Dat leidt tot grotere afhankelijkheid van professionals. De mogelijkheid van 'vroeghulp' vanuit de sociale omgeving (thuis, op school en in de buurt) is daarbij onvoldoende overwogen.” (Briefadvies bevrijdend kader voor de jeugdzorg: RMO 2011)

Begrippenkader primair proces

Vanuit het bovenstaande kunnen in het primair proces de begrippen vraagstelling, vraagverheldering, vraagduiding/vraaganalyse en vraagbemiddeling/beantwoording geïntroduceerd worden. Het integrale team staat voor nabijheid en verbondenheid, maakt deel uit van de buurtvoorzieningen, is herkenbaar en laagdrempelig. Het team is **niet probleem** georiënteerd **maar omgeving** georiënteerd. Binnen die context passen begrippen als vraagstelling, -verheldering, -duiding en -beantwoording beter dan zorg (besluit/toewijzing), indicatiestelling, verwijzing, behandelplan etc.². Op deze wijze sluit het primair proces aan bij de (oorspronkelijke)visie en uitgangspunten van het werken vanuit een integraal team.

De gewenste denkwijze is:

De klant staat centraal met zijn/haar behoeften i.p.v. de professional en/of de organisatie; daar waar het begrip vraag genoemd wordt heeft dit altijd betrekking op de klant.

De stappen in het primaire proces zijn er op gericht om vraaggericht en klantversterkend te werken. Deze vraagstelling is overigens niet exclusief voorbehouden aan het integrale team maar kan overal plaatsvinden; het is van belang dat de cliënt route van hier uit opgestart wordt (voorbeeld zorgstructuur vanuit het onderwijs, buurtnetwerk etc.). Als het integrale team vervolgens in beeld komt dan volgt logischerwijs de volgende stap in de cliënt route.

De kwaliteit van (de stappen in) het primaire proces moet bij voorkeur getoetst en geborgd worden door *een daartoe gekwalificeerde* professional.³

Het verdient de voorkeur om **de begeleiding** van de klant (het systeem) zoveel mogelijk door 1 gekwalificeerde professional te laten uitvoeren. Iedere interne schakel in het primair proces welke leidt tot een andere verantwoordelijke professional vergroot de kans op afhaken. Zorgcoördinatie komt in beeld als de vraagduiding/analyse heeft plaatsgevonden en er sprake is van een (nieuw) in te zetten traject (vraagbeantwoording). De zorgcoördinator kan ook de vraagbemiddeling ter hand nemen.

Nadere begripsbepaling

Vraagstelling:

- Centraal staat: waar ligt de ondersteuningsbehoefte van ouders/kinderen?

Vraagverheldering:

- In kaart brengen draaglast/draagkracht ouders
- Welke krachten zijn er in de directe omgeving welke het eigen probleemoplossend vermogen versterken? (taakverlichting en activering van het eigen sociale netwerk)

² Bij de interne werkprocessen kunnen deze begrippen wellicht worden gehanteerd als er sprake is van versterking van de ondersteuning of het overnemen van de opvoeding

³ Dit kan vanuit de lijn gedelegeerd worden (van organisatie naar inhoud)

Vraagduiding/vraaganalyse:

- Bij vraagduiding/vraaganalyse gaat het om de inschatting of het gewenste aanbod (opvoeding versterkend) voldoende toereikend is (gebleken) en of een andere inzet tot een (voor de klant) gewenst resultaat zal leiden

Vraagbemiddeling/beantwoording:

- Interventies zijn er in eerste instantie op gericht om 'opvoeding versterkend' vanuit het eigen probleemoplossend vermogen te werken en zijn aanvullend op de eigen zorgstructuur
- Indien nodig worden activiteiten welke 'versterking ondersteunend' zijn aanvullend en tijdelijk vanuit de professional(s) (of bijvoorbeeld vanuit een ZAT, minimaal met medeweten van de andere professionals) aangeboden. Deze activiteiten kunnen zowel in het voorveld als door de (nu nog) geïndiceerde (jeugd)zorg worden aangeboden
- De rol van het betrokken teamlid is zowel makelaar als bemiddelaar/regelaar

Meer informatie

Rudy Bonnet
Stade Advies
r.bonnet@stade.nl

Rudy Bonnet is senior adviseur en mede opsteller van het briefadvies voor VWS m.b.t. de zorgtoeleiding Jeugd.

*Zie ook: <http://www.lcfj.nl/advies-van-de-gezamenlijke-beroepsverenigingen-over-stelselherziening-jeugdzorg>
Op dit moment is hij projectleider Sociaal Domein; transitie Jeugdzorg bij de gemeente Ede*